

**ADRODDIAD
ARCHWILIAD
MEWNOL**

CYNGOR CYMUNED BRYNCRUG

**RHOI POBL GWYNEDD YN GANOLOG I BOPETH RYDYM YN EI WNEUD
PUTTING THE PEOPLE OF GWYNEDD AT THE CENTRE OF EVERYTHING WE DO**

ARCHWILIAD MEWNOL CYNGOR CYMUNED BRYNCRUG

1. **Bwriad yr Archwiliad**

- 1.1 Bwriad yr archwiliad oedd adolygu trefniadau ariannol a llywodraethu'r Cyngor yn unol â ymarfer priodol fel yr amlinellir yng nghyhoeddiad Un Llais Cymru/CCCLI "Llywodraethu ac atebolrwydd i gynghorau lleol yng Nghymru - Canllaw Ymarferydd (diwygiwyd Rhagfyr 2014)".

2. **Prif Ddarganfyddiadau**

- 2.1 Dengys yn Atodiad A yr amcanion rheolaethol a brofwyd ac a gafwyd yn foddhaol.

3. **Barn yr Archwiliad**

Gellir datgan sicrwydd yn nhrefniadau llywodraethu a datganiadau cyfrifyddu Cyngor Cymuned Brynchrug ar gyfer y flwyddyn ariannol 2018-19 yn seiliedig ar y profion a gynhaliwyd ond bod rhai elfennau y gellir eu tynhau i liniaru risgiau a adnabuwyd. Argymhellir bod y Cyngor yn ymrwymo i roi sylw i'r risgiau canlynol a chymryd camau priodol i'w lliniaru:

- Diffyg cofnod o benderfyniad aelodau unigol i dderbyn neu wrthod cydnabyddiaeth ariannol
- Methiant i adnabod manylion llawn asedau'r Cyngor, mewn cofrestr sy'n cyd-fynd â'r gofynion.
- Anghysondeb rhwng gwerth yr asedau sydd ar y gofrestr asedau a'r polisi yswiriant
- Methiant i gydymffurfio â Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 drwy beidio arddangos cofnodion cyfredol yn electronig ar y wefan.

4. **Cydnabyddiaeth**

- 4.1 Hoffai'r archwiliwr ddiolch i'r Clerc am y cymorth a'r cydweithrediad wrth baratoi'r adroddiad archwilio hwn.

PP

LUNED FÔN JONES
Rheolwr Archwilio
Mai 2019

AMCANION RHEOLAETHOL A DARGANFYDDIADAU'R ARCHWILIAD

Adroddiad Archwilio Mewnol 2017/18 wedi derbyn sylw

- Y Cyngor wedi gweithredu yn rannol ar faterion a godwyd yn yr archwiliad 2017/18

Bod llyfrau cyfrifon priodol wedi 'u cadw'n briodol drwy gydol y flwyddyn

- Llyfr arian yn cael ei gynnal a'i gadw'n gyfredol
- Llyfr arian yn rhifyddol gywir
- Llyfr arian yn cael ei gysoni'n rheolaidd

Bodlonwyd rheoliadau ariannol, cefnogwyd taliadau gan anfonebau, cymeradwywyd gwariant a rhoddwyd cyfrif priodol am TAW.

- Y Cyngor wedi mabwysiadu'n ffurfiol y rheolau sefydlog a'r rheoliadau ariannol
- Y Cyngor wedi dilyn y rheolau sefydlog a'r rheoliadau ariannol yn effeithiol
- Swyddog Ariannol Cyfrifol wedi ei benodi gyda dyletswyddau penodol
- Eitemau neu wasanaethau wedi eu caffael yn gystadleuol
- Taliadau yn y llyfr ariannol wedi eu cefnogi gydag anfonebau, wedi eu hawdurdodi ac yn y cofnodion
- Elfen TAW ar daliadau wedi ei adnabod a'i gofnodi
- Cyngor wedi cymeradwyo ac wedi cylchredeg i'r aelodau y trefniadau ar gyfer gwneud taliadau
- Gwariant adran 137 wedi ei gofnodi ar wahân a thu fewn i'r cyfyngiadau statudol

Asesodd y corff y risgiau sylweddol i gyflawni ei amcanion ac adolygodd ddigonolrwydd y trefniadau ar gyfer eu rheoli.

- Adolygiad o'r cofnodion heb ddarganfod unrhyw weithgaredd ariannol anarferol
- Cofnodion yn manylu bod y Cyngor wedi cynnal adolygiad risg blynyddol
- Trefniadau yswiriant yn dderbyniol ac yn ddigonol
- Rheolaethau ariannol mewnol wedi eu dogfennu ac yn cael eu hadolygu'n rheolaidd

Deilliodd y gofyniad blynyddol am braesept o broses gyllidebu ddigonol, cafodd cynnydd yn erbyn y gyllideb ei fonitro'n rheolaidd, ac roedd y cronfeydd wrth gefn yn briodol.

- Cyngor wedi paratoi cyllideb flynyddol i gefnogi'r braesept
- Y Cyngor wedi ystyried balansau a gedwir fel arian wrth gefn o fewn y gyllideb neu bod cynlluniau i ddefnyddio'r arian yn briodol
- Cyngor wedi ystyried darpariaeth ar gyfer cydnabyddiaeth ariannol i gynghorwyr yn y gyllideb
- Gwir wariant yn erbyn y gyllideb yn cael ei adrodd i'r Cyngor
- Nid oes unrhyw wariant sylweddol na ellir ei egluro o'r gyllideb

Cafodd yr incwm disgwylidig ei dderbyn yn llawn, ar sail prisiau cywir, ei gofnodi'n briodol a'i fancio'n syth, a rhoddwyd cyfrif priodol am TAW.

- Incwm yn cael ei gofnodi'n briodol a'i fancio'n brydlon
- Praesept a gofnodwyd yn cytuno gyda hysbysiad y Cyngor perthnasol
- Rheolaethau diogelwch dros arian a'i debyg yn ddigonol ac yn effeithlon

Talwyd cyflogau i gyflogeion a lwfansau i aelodau yn unol â chymeradwyaeth a gofynnwyd, a chymhwyswyd gofynion TWE ac Yswiriant Gwladol yn briodol.

- Holl gyflogeion gyda chytundeb cyflogaeth gyda thermau ac amodau clir
- Cyflogau a delir yn cyd-fynd gyda'r hyn a gymeradwywyd gan y Cyngor
- Taliadau eraill a delir i gyflogeion yn rhesymol ac wedi eu cymeradwyo gan y Cyngor
- TWE/YG wedi eu gweithredu'n briodol gan y Cyngor fel cyflogwr
- Taliadau i aelodau o fewn cyfyngiadau priodol

Roedd y cofrestrau asedau yn gyflawn ac yn gywir, ac yn cael eu cynnal yn briodol.

- Cyngor yn cynnal cofrestr o asedau allweddol mae yn berchen neu yn gyfrifol amdanynt

Cafodd cysoniadau cyfrifon banc ar ddiwedd y flwyddyn eu cynnal yn briodol.

- Cysoniad banc yn cael ei baratoi ar gyfer pob cyfrif
- Cysoniadau banc yn cael eu cynnal
- Nid oes unrhyw drafodyn nad oes eglurhad amdano wedi ei gynnwys yn y cysoniad

Cafodd datganiadau cyfrifyddu a baratowyd yn ystod y flwyddyn eu paratoi ar sail cyfrifyddu cywir, roeddent yn gyson â'r llyfr arian parod, wedi'u cefnogi gan lwybr archwilio digonol o gofnodion sylfaenol.

- Cyfrifon diwedd blwyddyn yn cael eu paratoi ar sail cyfrifyddu cywir
- Cyfrifon yn cytuno â'r llyfr ariannol
- Trywydd archwilio o'r cofnodion ariannol a'r cyfrifon

Cronfeydd ymddiriedolaeth (gan gynnwys ymddiriedolaethau elusenol).

- Cyngor wedi cyflawni ei gyfrifoldebau fel ymddiriedolwr.

Cod Ymddygiad Aelodau

- Cyngor wedi mabwysiadu'n ffurfiol Cod Ymddygiad 2016

Gwefan wedi ei sefydlu sydd yn cynnwys yr holl wybodaeth angenrheidiol.

- Gwefan wedi ei sefydlu yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013
- Manylion cyswllt y cyngor a manylion ei aelodau a chofnodion o'i drafodion ar y wefan fel sydd yn ofynnol dan y Ddeddf ond bod angen ei diweddarau
- Y cyngor wedi cyhoeddi ei gofrestr o fuddiannau aelodau (fel sydd yn ofynnol dan adran 81 deddf Llywodraeth Leol 2000), hysbysiadau cyhoeddus a chyfrifon archwiliedig yn electronig ar y wefan